

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

АНТОНЕНКО ІННА ІВАНІВНА

УДК 378.147

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ АНГЛІЙСЬКОМУ
ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
З ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ**

13.00.02 – теорія та методика навчання
(германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
КОЛОМІЄЦЬ Світлана Семенівна,
Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»,
професор кафедри теорії, практики та
перекладу англійської мови.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ТАРНОПОЛЬСЬКИЙ Олег Борисович,
Університет імені Альфреда Нобеля,
завідувач кафедри англійської
прикладної лінгвістики та
методики навчання іноземних мов;

кандидат філологічних наук, доцент
ФРУМКІНА Арина Леонівна,
Національний університет «Одеська
юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов № 2.

Захист дисертації відбудеться «29» вересня 2020 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 34.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці й на офіційному сайті Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розіслано «29» серпня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А. В. Кордонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Підготовка майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування на сучасному етапі інтеграції України до світового економічного, культурного й освітнього простору здійснюється на основі стандартів навчання, викладених у нормативних документах, а саме: Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (2016), «Стандарті вищої освіти за спеціальністю 061 «Журналістика» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» (2019), а також робочих програм «Англійська мова за професійним спрямуванням» для напрямку підготовки 06 «Журналістика».

У цих документах підкреслюється значущість набуття студентами зазначеної спеціальності різних форм іншомовної комунікації, особливо писемної, через специфіку їхньої професійної діяльності, яка передбачає створення текстів різних жанрів задля участі в міжнародних конференціях, програмах мобільності, продуктивної співпраці з іноземними колегами у фаховому середовищі, спільній видавничій діяльності тощо.

У зв'язку з цим увагу багатьох дослідників останніх років сконцентровано на методології навчання англійського писемного мовлення майбутніх фахівців різних галузей знань (В. Бебих, О. Биконя, О. Бігич, С. Коломієць, З. Корнєва, Р. Мартинова, О. Метьюлкіна, Л. Морська, С. Ніколаєва, Я. Окопна, В. Плахотник, Н. Саєнко, О. Тарнопольський), а також на проблемі навчання різних аспектів професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх журналістів. Так, ними розроблені методики: забезпечення граматичної нормативності англійської писемної комунікації (Г. Борецька); навчання професійно орієнтованого англійського писемного спілкування засобами блог-технологій (О. Жовнич); розвитку вмінь інтегрованого професійно орієнтованого англійського писемного спілкування (С. Коновальчук); формування професійної компетентності засобами читання іншомовних періодичних видань (Л. Нагорнюк); написання рецензій на художні твори (Н. Одегова); вдосконалення комунікативних стратегій професійно спрямованого англійського писемного спілкування (О. Цепкало); організації роботи з текстом на різних етапах його написання (I. Badger, I. Böttcher, P. Fries, J. Reid, T. Tangpermoon); корегування і редагування писемних висловлювань (D. Ferris, J. Lane, E. Lange, A. Winkler); використання інтерактивних форм у навчанні писемного мовлення (W. Bishop, D. Byrne, D. George, A. Rothkegel, P. Ur).

Ці дослідження вдосконалили процес навчання професійно-орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх журналістів, проте вони не стосувалися підготовки фахівців з видавничої справи та редагування. Крім того, в проаналізованих наукових працях не приділялося уваги формуванню компетентності професійно орієнтованого англійського писемного мовлення на основі: 1) використання комунікативно-прагматичного та лінгводидактичного потенціалу інформаційних і рекламних текстів журналістських жанрів; 2) синтезу рівневого, жанрового і компетентнісного підходів до навчання писемного мовлення в аспекті міжпредметної взаємодії, що ґрунтується на процесуальній інтеграції різних за сутністю дисциплін (Р. Мартинова), якими є професійна журналістська діяльність

й іншомовна мовленнєва писемна комунікація; 3) розвитку вмінь деталізованого, розвиненого письма англійською мовою як дескриптора рівня B2 в писемному мовленні, під яким розуміємо здатність продукувати розгорнуті повідомлення про соціально-культурні та професійні заходи.

Звідси цілком очевидне протиріччя між необхідністю написання майбутніми фахівцями з видавничої справи та редагування англійських деталізованих текстів різних журналістських жанрів та відсутністю відповідної методики навчання. Спроба представити один із можливих варіантів вирішення цієї суперечності на основі інтеграції професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності в єдиний процес їх опанування зумовила вибір теми дослідження — **«Методика формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування».**

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження здійснювалось у межах наукової теми кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» «Дослідження ефективних шляхів навчання професійно орієнтованого іншомовного спілкування та перекладу в аспекті євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0115U002007). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (протокол № 10 від 11.04.2018 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, практичній розробці, експериментальній перевірці методики формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань дослідження:**

1. Проаналізувати теоретичні передумови навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення.
2. Обґрунтувати доцільність процесуальної інтеграції для досягнення синтезу підходів до навчання професійно орієнтованого писемного мовлення.
3. Визначити цілі, зміст і принципи навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.
4. Схарактеризувати основні комунікативно-прагматичні та лінгводидактичні особливості інформаційних і рекламних текстів.
5. Відібрати мовний і мовленнєвий матеріал відповідно до визначеної методичної типології жанрів у навчанні деталізованого писемного мовлення.
6. Розробити систему вправ з формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування й спроектувати модель організації цього процесу.
7. Провести експериментальну апробацію запропонованої методики та перевірити її ефективність за спеціально розробленими критеріями.

Об'єктом дослідження є процес навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Предметом дослідження є методика формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що ефективність формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування може бути досягнута за таких умов: 1) організації процесу навчання на основі процесуальної інтеграції професійної й іншомовної діяльності та синтезу рівневого, жанрового і компетентнісного підходів; 2) реалізації загальнодидактичних, інтегративних, методичних принципів; 3) навчанні письмового продукування жанрів у послідовності розширення їх змісту та лінгвомовленнєвого наповнення; 4) трьохетапного виконання розробленої системи вправ, де перший етап спрямований на формування компетентності в читанні англійських текстів та диференціацію їх жанрів; другий — на вдосконалення лексичних, граматичних навичок та розвиток умінь трансформації текстів різних жанрів і їх продукування від обмежених до розширених за змістом; третій — на розвиток умінь написання заміток як найбільш інформативного жанру та їх редагування.

Для розв'язання поставлених у дослідженні завдань та для об'єктивного визначення його результатів і висновків було використано такі взаємопов'язані **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз сучасних вітчизняних і зарубіжних дидактичних, методичних і лінгвістичних праць з метою вивчення наявних методів навчання професійного іншомовного писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування; дослідження сутності навчальних програм для визначення цілей і змісту формування їх компетентності в англійському писемному мовленні; моделювання навчального процесу з використанням розробленої системи вправ; *емпіричні* – педагогічне спостереження за навчальним процесом; анкетування, тестування з метою виявлення рівня сформованості фахових іншомовних умінь; констатувальний експеримент для з'ясування вихідного рівня володіння студентами англійським письмом; формувальний експеримент для перевірки ефективності розробленої методики; *статистичні* – математичне опрацювання результатів дослідження, їх якісний та кількісний аналіз.

Експериментальною базою дослідження виступили Українська академія друкарства; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Міжнародний гуманітарний університет; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки; Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, Видавничо-поліграфічний інститут Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Усього в експерименті взяли участь 303 особи, зокрема в основному експерименті 62 студенти.

Наукова новизна отриманих результатів: *уперше* розроблено й апробовано методику формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. *Обґрунтовано* доцільність процесуальної інтеграції з метою досягнення синтезу рівневого, жанрового та компетентнісного підходів для переходу від еліптичного до деталізованого письма. *Визначено* загальнодидактичні, інтегративні, методичні

принципи навчального процесу, що забезпечують його цілісність і єдність. *Розроблено* трьохетапне навчання з формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні з відповідною системою вправ на кожному з них. *Змодельовано* організацію навчального процесу з опанування вмінь професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. *Запропоновано* критерії оцінювання ефективності розробленої методики: змістовності, жанрової відповідності структури тексту, лексико-граматичної нормативності писемного мовлення, комунікативно-прагматичної та лінгвостилістичної відповідності жанру, деталізації інформації. *Уточнено* поняття «жанрова компетентність», «іншомовна професійна компетентність фахівців з видавничої справи та редагування». Подальшого розвитку набула теорія і практика інтегрованого навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці комплексу вправ для розвитку вмінь деталізованого писемного мовлення в процесі навчання написання інформаційної та рекламної заміток, методичних рекомендацій щодо їх виконання та навчального посібника «English for students majoring in publishing and editing», в якому вони реалізовані.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Української академії друкарства (акт про впровадження № 64-12/441 від 07.06.2018 року); Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (акт про впровадження №03-27/02/1257 від 17.05.2018 року), Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (акт про впровадження № 67-03/4492 від 12.12.2019 року), Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (акт про впровадження № 1/3000 від 30.01.2020 року), Міжнародного гуманітарного університету (акт про впровадження № 63 від 30.01.2020 року), Видавничо-поліграфічного інституту Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (акт про впровадження № 5/3000 від 13.02.2020 року).

Достовірність результатів дослідження забезпечено теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень, використанням системи методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням; підтверджено експериментальною перевіркою розробленої методики, якісним і кількісним аналізом експериментальних даних із застосуванням методів математичної статистики.

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення й результати наукового дослідження викладено в доповідях на міжнародних науково-практичних конференціях: «Іншомовна освіта у вищій технічній школі: методи, підходи, технології» (Київ, 2014), «Актуальні проблеми вищої професійної освіти України» (Київ, 2015), «Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти» (Київ, 2015), «Сучасна освіта: методологія, теорія, практика» (Київ, 2015), «Взаємодія одиниць мови й мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти» (Київ, 2015), «Взаємодія одиниць мови й мовлення:

комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти» (Київ, 2016), «Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура» (Київ, 2018), «Лінгвістичні та методологічні аспекти викладання іноземних мов професійного спрямування України» (Київ, 2019), «Сучасні тенденції викладання іноземних мов у закладах вищої освіти» (Київ, 2019).

Публікації. Основні положення, висновки та результати дослідження викладено в 22 публікаціях автора, із яких: 8 – у фахових наукових виданнях України (1 з них — у співавторстві); 1 — у фаховому виданні України, яке включене до міжнародних наукометричних баз; 3 — у зарубіжних наукових періодичних виданнях (2 з них — у співавторстві); 9 – у матеріалах наукових конференцій; 1 — у виданні навчально-методичного характеру (у співавторстві).

Особистий внесок здобувача у співпрацю [8] полягає у визначенні методичної типології жанрів у навчанні деталізованого писемного мовлення; [10] – розробці системи вправ для формування англійської компетентності в написанні інформаційної та рекламної заміток; [12] — проектуванні моделі організації навчального процесу; [22] — визначенні тем та відборі навчального матеріалу для розробки системи вправ з формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Структура дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів й висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (306 найменувань, із них — 76 іноземними мовами), додатків. Загальний зміст дисертації становить 400 сторінок, основний текст дисертації викладено на 188 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 5 рисунків. Додатки представлено на 165 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу; розкрито наукову новизну й практичне значення, методи дослідження; подано відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів, загальну кількість публікацій, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі *«Теоретичні передумови навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування»* проаналізовано сучасний стан навчання іншомовного професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх журналістів; обґрунтовано ефективність синтезу рівневого, жанрового та компетентнісного підходів до навчання написання текстів різних жанрів та їх редагування на основі процесуальної інтеграції; визначено цілі, зміст і принципи навчання професійної діяльності майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування засобами англійської мови.

Аналіз процесу навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх журналістів засвідчив значний внесок науковців у розробку даної проблеми. Ними підкреслена *необхідність* формування соціокультурної компетентності майбутніх журналістів, що включає здатність знаходити, інтерпретувати й аналізувати інформацію про актуальні проблеми сучасності; доведена *значущість* застосування ЗМІ в навчальному процесі з метою формування

іншомовної комунікативної компетентності; розроблена структурно-функціональна модель сучасного журналіста-фахівця, яка складається з двох компонентів – особистісного та діяльнісного для формування іншомовної професійної комунікативної компетентності; обґрунтована *ефективність* навчання майбутніх журналістів писемного мовлення засобами блог-технологій, що забезпечує розширення можливостей їх іншомовної професійної діяльності; визначена *доцільність* організації навчання англійської мови на засадах інтегрованого підходу з використанням текстів журналістських жанрів. Однак вчені не приділили достатньої уваги лінгводидактичному потенціалу інформаційних і рекламних текстів різних жанрів; не врахували значення набуття лексико-граматичних навичок і вмінь для досягнення нормативності англійського писемного мовлення; не запропонували деталізовану модель процесу інтегрованого навчання професійної та іншомовної мовленнєвої діяльності; недооцінили важливість розвитку вмінь продукувати розгорнуті повідомлення. Саме це обумовило можливість удосконалення процесу формування компетентності в англійському писемному мовленні шляхом: урахування синтезу рівневого, жанрового і компетентнісного підходів до навчання писемного мовлення на основі процесуальної інтеграції; необхідності розвитку вмінь деталізованого, розвиненого письма англійською мовою як дескриптора рівня B2 в писемному мовленні; використання комунікативно-прагматичного та лінгводидактичного потенціалу інформаційних і рекламних текстів журналістських жанрів; удосконалення вмінь продукувати розгорнуті повідомлення про соціально-культурні та професійні заходи.

Обґрунтованість ефективності синтезу рівневого, жанрового та компетентнісного підходів до навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення на основі процесуальної інтеграції обумовлена тим, що процес формування компетентності у видавничій діяльності здійснюється засобами іноземної мови. Ці два види діяльності відрізняються за своєю інформаційною сутністю. З одного боку, студенти засвоюють професійні знання, з іншого — розвивають іншомовні вміння для їх застосування у виробничій практиці. Розвиток таких інтегрованих умінь можливий в умовах процесуальної інтеграції, яка передбачає набуття в єдиному процесі навчання знань, навичок та вмінь з різних дисциплін. Сутність такого процесу навчання полягає в підпорядкованості: цілей навчання іншомовної мовленнєвої діяльності цілям навчання професійної діяльності; відборі елементів предмета навчання іншомовної мовленнєвої діяльності залежно від елементів предмета навчання фахової дисципліни; структурування компонентів змісту навчання іншомовної мовленнєвої діяльності відповідно до компонентів змісту навчання професійної діяльності; вибору методів (вправ) навчання іншомовного мовного і мовленнєвого матеріалу залежно від методів навчання написання професійних текстів та їх редагування; підбору таких засобів навчання іншомовної мовленнєвої діяльності, що одночасно є засобами навчання всіх видів професійної діяльності; здійснення контролю набутих знань, навичок, умінь в іншомовній мовленнєвій діяльності для перевірки коефіцієнту приросту знань і вмінь професійної діяльності. Саме такий процес навчання забезпечує можливість синтезу рівневого, жанрового та компетентнісного підходів для формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному

мовленні. *Рівневий підхід* уможливив конкретизацію цілей навчання через аналіз дескрипторів писемного мовлення рівнів B1 і B2, який засвідчив, що основною характеристикою писемного мовлення рівня B1 є еліптичність, тоді як рівень B2 передбачає здатність до деталізованого, розвиненого письма. *Жанровий підхід* передбачає навчання написання текстів різних жанрів з урахуванням поступового нарощування інформативності у кожному наступному з них. *Компетентнісний підхід* забезпечує спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, тобто вмінь володіння як професійною, так й іншомовною мовленнєвою діяльністю на рівні вирішення творчих завдань і можливості самоосвіти.

Відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ) майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування, метою оволодіння ними англійською мовою є здатність продукувати та редагувати тексти різних жанрів державною й іноземною мовами. У визначенні змісту навчання враховано результати аналізу навчально-методичної документації фахових кафедр, кафедри англійської мови та результати анкетування, проведеного серед студентів другого та четвертого курсів. Результати опитування свідчать про недостатній рівень іншомовної компетентності студентів у писемному мовленні. Аналіз ОКХ майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування показав, що протягом навчання вони опановують знання, навички й уміння, які дозволять їм займатися рекламно-інформаційною діяльністю і здійснювати редакторський аналіз текстів різних жанрів, тому вміння продукування та редагування текстів журналістських жанрів іноземною мовою набувають для них особливої вагомості. Виокремлено типові ситуації писемної професійно орієнтованої мовленнєвої діяльності, а саме: поширення інформації про заходи у видавничій галузі англійською мовою. Визначено та конкретизовано принципи навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування, до яких відносимо: *загальнодидактичні*: доступності і посиленості, систематичності й послідовності, наочності, рефлексивності; *інтегративні*: домінування професійної діяльності над іншомовною мовленнєвою; підпорядкованості відбору іншомовного мовного і мовленнєвого матеріалу змісту, що вивчається; відповідності методів вивчення мовного і мовленнєвого матеріалу методам вивчення елементів професійної діяльності; взаємозв'язку кожної нової частини предметно-мовного змісту, що вивчається зі всіма попередньо вивченими; визначення рівня розвитку іншомовних умінь у писемному мовленні залежно від приросту вмінь у професійній діяльності; *методичні*: комунікативності, міжпредметних зв'язків в аспекті професійно орієнтованого навчання; інтерактивності й соціальної взаємодії, інтегрованості навчання письма з іншими видами мовленнєвої діяльності, використання ІКТ у навчанні іноземної мови.

У другому розділі «*Організація процесу формування англійської компетентності в написанні інформаційних та рекламних текстів*» схарактеризовано основні комунікативно-прагматичні та лінгводидактичні особливості інформаційних і рекламних текстів; обґрунтовано методичну типологію жанрів для навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення; визначено критерії відбору матеріалу для розвитку професійних та іншомовних

мовленнєвих умінь; розроблено етапи навчання та систему вправ навчання писемного мовлення на кожному з них; створено модель формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Комунікативно-прагматичні особливості інформаційних та рекламних текстів базуються на їх комунікативній спрямованості, прагматичній меті, композиційній моделі та виборі мовленнєвих засобів впливу. Під час аналізу відібраних у ході дослідження анонсів і заміток схарактеризовано їх базові комунікативно-прагматичні особливості: створення певного комунікативного ефекту; відповідність стилю і жанру; залежність мовної організації текстів від комунікативно-прагматичної мети; структурна організованість; змістова комунікативна цілісність; інформативність. Комунікативно-прагматичні особливості рекламних текстів ґрунтуються на реалізації двох комунікативних функцій – інформування і впливу. Інформування відбувається через надання детального опису професійного заходу чи продукту, що рекламується. Вплив на реципієнта здійснюється через формування в нього ставлення до змісту тексту, його переконання у важливості викладених у ньому відомостей, визначення його поведінки щодо них.

Лінгводидактичні особливості інформаційних та рекламних текстів базуються на насиченості цих друкованих матеріалів стилістичними одиницями, фразеологізмами, художніми засобами відповідно до жанрів, а також різними видами мовленнєвої діяльності залежно від їх тематики. Такі тексти сприяють освіті й самоосвіті студентів; підвищенню їх медіаграмотності; вихованню читача на традиційних національних цінностях; рекламуванню видавничої продукції, соціально-культурних подій; поширенню культури в усіх сферах суспільного життя.

Розроблена методична типологія жанрів дозволила обґрунтувати доцільність розвитку вмінь деталізованого писемного мовлення на основі жанрового підходу. Формування навичок і розвиток умінь у писемному мовленні відбувається поступово від еліптичної форми інформаційних анонсів про подію до більш деталізованих інформаційних та рекламних заміток.

Добір матеріалу для навчання писемного мовлення здійснювався за такими критеріями: професійної спрямованості; доступності; інформативності; жанрової достатності; відповідності комунікативним потребам, інтелектуальному рівню й інтересам студентів; автентичності; культурологічної цінності. Застосування зазначених критеріїв дозволило відібрати методично обґрунтований навчальний матеріал у вигляді ситуацій, текстів-зразків, лексичного та граматичного мінімумів професійної тематики. Використовувались медіатексти, які включають конкретну інформацію з метою відображення події, що описується, а також реалізують дві комунікативні функції – інформування і впливу. Тексти є пізнавальними, цінними в художньому, культурному плані, сприяють підвищенню медіаграмотності у майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Розробка системи вправ для навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування базувалася на рівневому, жанровому та компетентнісному підходах, на взаємопов'язаному розвитку вмінь у читанні та письмі. Вона складається з чотирьох груп вправ, які виконуються на підготовчому, основному та завершальному етапах

під час аудиторної роботи з викладачем та самостійної роботи студентів. *Метою підготовчого етапу* визначено формування жанрової компетентності в читанні англomовних текстів, під якою розуміємо здатність диференціювати жанри в процесі читання. *Метою основного етапу* є вдосконалення лексичних, граматичних навичок; розвиток умінь продукування текстів різних жанрів та їх трансформації; *Завершальний етап* передбачає вдосконалення вмінь написання заміток як найбільш інформативного жанру та їх редагування. система вправ представлена в таблиці 1.

Таблиця 1

Система вправ для навчання написання анонсу, інформаційної та рекламної заміток

Підготовчий етап	
I. Група вправ для формування жанрової компетентності у професійно орієнтованому читанні	
1.1	Підгрупа вправ для формування вмінь ідентифікації жанрів у професійно орієнтованому читанні
1.2	Підгрупа вправ для формування вмінь диференціації жанрів у професійно орієнтованому читанні
Основний етап	
II. Група вправ для формування мовних навичок професійно орієнтованого письма	
2.1	Підгрупа вправ для формування лексичних навичок писемного мовлення
2.2	Підгрупа вправ для формування граматичних навичок писемного мовлення
2.3	Підгрупа вправ для формування навички редагування
III. Група вправ для розвитку вмінь професійно орієнтованого писемного мовлення	
3.1	Підгрупа вправ для розвитку вмінь деталізованого письма
3.2	Підгрупа вправ для розвитку вмінь трансформації жанрів
Завершальний етап	
IV. Група вправ для вдосконалення вмінь написання замітки	
4.1	Підгрупа вправ для розвитку вмінь редагування
4.2	Підгрупа вправ для вдосконалення вмінь написання замітки

Для виконання зазначеної системи вправ запропоновано стилістичний прийом «перерахування», який уможлиблює: акцентування на предметах, явищах; розкриття певних ідей у писемному мовленні; вживання додаткової лексики з оцінним значенням для розширення інформації; уточнення змісту, що викладається за допомогою підрядних речень.

Наведемо приклади **вправ першої групи**.

Вправа 1. *Мета:* визначення структурно-композиційних і лінгвостилістичних характеристик жанру анонсу. *Тип вправи:* умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. *Інструкція:* Прочитайте текст, визначте його жанр та структуру.

Вправа 2. *Мета:* розвиток умінь диференціації жанрів у процесі оглядового читання та визначення структурно-композиційної характеристики жанру тексту. *Тип вправи:* умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. *Інструкція:* Прочитайте текст, заповніть таблицю відповідною інформацією. Визначте жанр тексту.

What	the main national printing exhibition
When	Monday, April 27 - Friday, May 1, 2016
Where	from Italy, Austria, France, Japan, Germany, Finland, Lithuania, Poland,
Why	an exhibition project attracts the attention of printing experts

Наведемо приклади **вправ другої групи**, яка включає формування лексичних та граматичних навичок писемного мовлення.

Вправа 1. Мовна гра. *Мета:* формування лексичної навички писемного мовлення в жанрі замітки. *Тип вправи:* некомунікативна, рецептивно-репродуктивна. *Інструкція:* Розділитися по чотири в групі. Виберіть слова з таблиці та напишіть різні приклади словосполучень для моделей: AN, NN, VN.

Вправа 2. *Мета:* формування граматичних навичок писемного мовлення в жанрі рекламної замітки. *Тип вправи:* некомунікативна, рецептивна. *Інструкція:* Підкресліть правильну граматичну форму. Визначте жанр тексту.

Вправа 3. *Мета:* контроль сформованості мовної компетентності, формування навички редагування. *Тип вправи:* некомунікативна, рецептивна. *Інструкція:* У своїй майбутній професійній роботі ви повинні знати основи редагування тексту. Вивчіть абрєвіатури й їх розшифровку та виправте помилки в поданих словосполученнях.

Приклади **вправ третьої групи** для розвитку вмінь деталізованого письма та вмінь трансформації жанру.

Вправа 1. *Мета:* розвиток умінь деталізованого письма за допомогою лексики з оцінним значенням. *Тип вправи:* умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. *Інструкція:* Заповніть пропуски, використовуючи таблицю.

1. The event is created for..... audience, visitors,..... residents. 2. We're committed to delivering..... digital colour printing. 3. Program's goal is to play an active role in the..... development and in contribution to the.....technologies.

innovative, eminent, considerable, significant, successful and experienced, high quality, fast, competitive short run, well-known and respected, leading, outstanding and extremely good
--

Вправа 2. *Мета:* розвиток умінь деталізованого письма, усвідомлення способів деталізації. *Тип вправи:* умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. *Інструкція:* Поліграфічна компанія бере участь у Міжнародному форумі (IDPF). Ви хочете повідомити потенційних відвідувачів про подію. Напишіть оголошення та повідомлення про цю виставку. Доповніть речення, користуючись таблицею.

1. The IDPF will provide *the discussion of*
2. The IDPF will maintain *the global trade*.....
3. The IDPF will welcome *software and reading system developers, booksellers,..*

<i>applications and products.</i>	<i>content, makers of reading systems and consumers.</i>
<i>newspapers, journals and magazines</i>	<i>issues and technologies related to publishing.</i>

Вправа 3. *Мета:* розвиток умінь трансформації анонсу в рекламну замітку. *Тип вправи:* умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна. *Інструкція:* Перетворіть інформаційне оголошення в рекламну замітку.

Ukrainian forum of technologies will take place in Kyiv. It gets together technological fields. Forum is aimed to show the opportunities for innovations. Participants will discuss many problems. Visitors are expected to meet speaker, developers. Detailed forum program is on the site.

Приклади **вправ четвертої групи** для вдосконалення вмінь написання замітки та її редагування.

Вправа 1. *Мета:* розвиток умінь редагування. *Тип вправи:* умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна. *Інструкція:* Прочитайте чернетку анонсу та внесіть виправлення.

The Channels programming topics will include retail, education, online communities, international, mobile, data, garment decoration, websites, content (ebook) usage, digital platforms. (OM, Sp). Opportunities discussed at IDP explored the science of metadata case studies, lending, standards, best practices, what's coming next and much more (St, T, P).

Вправа. Мета: вдосконалення вмінь написання рекламної замітки та вмінь редагування. **Тип вправи:** комунікативна, продуктивна. **Інструкція:** Після створення рекламних повідомлень, обміняйтесь роботами, щоб перевірити їх.

Студент А пише рекламне повідомлення про книжковий ярмарок.

Студент Б пише рекламне повідомлення про презентацію книги.

Умовою оволодіння професійно орієнтованим письмом є створення моделі формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування, організації навчального процесу, її експериментальної перевірки відповідно до конкретних умов, компонентів процесу навчання, які важливі для професійної й іншомовної компетентностей. Розроблену модель представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Модель формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Мета навчання: формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.
Суб'єкти навчання: студенти другого курсу Видавничо-поліграфічного інституту НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського».
Об'єкт навчання: процес засвоєння знань, навичок і вмінь професійно орієнтованого письма, які необхідні для створення англійськомовних писемних повідомлень жанрів анонсу та замітки
Наукові підходи: рівневий, жанровий, компетентнісний
Принципи навчання: доступності і посиленості, систематичності й послідовності, наочності, рефлексивності; домінування професійної діяльності над іншомовною мовленнєвою, підпорядкованості відбору іншомовного мовного і мовленнєвого змісту, що вивчається, відповідності методів вивчення мовного і мовленнєвого матеріалу методам вивчення елементів професійної діяльності, взаємозв'язку кожної нової частини предметно-мовного змісту, що вивчається зі всіма попередньо вивченими, визначення рівня розвитку іншомовних умінь у писемному мовленні залежно від приросту вмінь у професійній діяльності; комунікативності, міжпредметних зв'язків в аспекті професійно орієнтованого навчання; інтерактивності й соціальної взаємодії; взаємопов'язаного навчання письма з іншими видами мовленнєвої діяльності, використанні ІКТ у навчанні іноземної мови
Компоненти змісту навчання: предметний, процесуальний, мотиваційний
Тематика змістовного навчального модуля
Етапи: підготовчий, основний, завершальний
Організаційні умови: створення освітнього середовища для навчання написання текстів жанрів анонсу, інформаційної та рекламної заміток
Методи: анкетування, тестування з метою виявлення рівня компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні; експеримент для перевірки ефективності розробленої методики за встановленими критеріями; статистична обробка результатів дослідження, їх якісний та кількісний аналіз
Контроль результатів: критерії оцінювання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення
Очікуваний результат: сформованість компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування

У третьому розділі «Експериментальна перевірка результатів дослідження ефективності методики формування англомовної компетентності у написанні інформаційних та рекламних текстів» описано підготовку й організацію експерименту щодо навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення; визначено критерії оцінювання ефективності розробленої методики та представлено результати її перевірки, а також методичні рекомендації щодо впровадження запропонованої системи вправ в освітню практику.

У ході підготовки до проведення експерименту визначено його мету, здійснено відбір учасників та підготовлено експериментальні матеріали. Перед експериментом аналізувалися навчально-методична література для навчання студентів другого курсу та конкретизувалися завдання, необхідні для виконання.

Визначено такі критерії і показники до кожного з них для оцінювання ефективності розробленої методики: 1) *змістовності* з показниками досягнення цілей висловлювання, систематизованості інформації, повного розкриття теми; 2) *жанрової відповідності структури тексту* з показниками дотримання жанрових вимог, розподілу тексту за композиційними елементами; 3) *лексико-граматичної нормативності* з показником високої лексичної та граматичної коректності речень тексту; 4) *комунікативно-прагматичної та лінгвостилістичної відповідності жанру* з показниками притаманності стилістичних засобів жанру тексту; структурної організованості тексту, інформативності, впливу змісту тексту на реакцію реципієнта; 5) *деталізації інформації* з показниками повноти її викладу, кількості і якості стилістичних засобів її представлення, логічності взаємозв'язку її частин.

Експериментальна робота розпочалася з констатувального експерименту, в якому взяли участь 62 студенти Видавничо-поліграфічного інституту НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського». Метою його проведення було виявлення вихідного рівня володіння студентами вміннями професійно орієнтованого англійського писемного мовлення. Для цього вони отримали завдання викласти інформацію за такими напрямками: 1) анонсування запланованого заходу; 2) інформування про подію, що має відбутися; 3) рекламування навчальної літератури. На виконання кожного завдання студенти отримали по 20 хвилин. Рівнями оцінювання кожного напрямку були високий (В), середній (С), достатній (Д) і низький (Н). Результати констатувального експерименту представлені в таблиці 3.

Таблиця 3

Результати оцінювання вихідного рівня володіння студентами професійно орієнтованою писемною комунікацією в ході проведення констатувального експерименту

Кількість студентів	анонсування запланованого заходу				інформування про подію, що має відбутися				рекламування навчальної літератури			
	В	С	Д	Н	В	С	Д	Н	В	С	Д	Н
62	4	7	39	12	3	9	36	14	2	5	35	20

Як видно з таблиці, більша частина студентів узагалі не володіє вміннями викладу інформації із запропонованих напрямків чи володіє ними лише на достатньому рівні. Лише незначна кількість учасників констатувального експерименту виявила високий і середній рівні вмінь у написанні анонсу, інформаційної та рекламної заміток.

Початком проведення формувального експерименту був розподіл цих студентів на контрольні й експериментальні групи. Для отримання об'єктивних результатів перевірки розробленої методики до експериментальних груп були залучені студенти з достатнім та низьким рівнем умінь, що перевірялися, до контрольних груп — усі студенти, що виявили високий і середній рівні відповідних умінь та деякі з тих, хто продемонстрував достатній рівень. Згідно з цим, були створені чотири підгрупи (по 15-16 осіб у кожній). Студенти експериментальних груп навчались за варіантом А розробленої методики. Студенти контрольних груп – за варіантом Б. Варійованою величиною було співвідношення виконання вправ для розвитку вмінь писемного мовлення на основному етапі навчання, а саме: рецептивно-репродуктивних — для розвитку вмінь деталізації текстової інформації та рецептивно-продуктивних — для розвитку вмінь трансформації жанру в аудиторному та позааудиторному режимах. Варіант А авторської методики в навчанні англійського писемного мовлення спрямований на виконання таких завдань: правильно організувати структуру тексту в межах матеріалу, що вивчається; повторити навчальний матеріал в аудиторному та позааудиторному режимах з поступовим зменшенням опор; усвідомити способи деталізації та розвивати вміння написання більш деталізованих текстів з використанням додаткових опор; розвивати вміння трансформації жанру з використанням способів деталізації без опор та вміння продукувати розгорнуті повідомлення. У контрольних групах не фокусувалась увага студентів на способах деталізації в процесі розвитку вмінь трансформування жанру та продукування розгорнутих повідомлень. Порівняльні результати формувального експерименту в ЕГ і КГ відповідно до визначених критеріїв представлено в таблиці 4.

Таблиця 4

Порівняльні результати навчання в ЕГ і КГ відповідно до визначених критеріїв

Група	Відповідність змісту			Жанрова відповідність структури тексту			Лексична і граматична нормативність			Комунікативно-прагматична та лінгвостилістична відповідність жанру			Деталізація інформації		
	В	С	Д	В	С	Д	В	С	Д	В	С	Д	В	С	Д
ЕГ	48	42	10	32	58	10	29	61	10	68	29	6	65	29	6
КГ	35	58	7	10	77	13	10	74	16	25	65	10	19	42	39

Результати експериментального навчання зафіксовано за допомогою післяекспериментального зрізу. Експериментальні дані підтвердили гіпотезу дослідження, що розроблена лінгводидактична модель та відповідна до неї методика навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування є ефективною, оскільки показники підвищилися за всіма критеріями в обох підгрупах ЕГ (таблиця 5)

Таблиця 5

Порівняльна таблиця середніх показників зрізів

Шифр Групи	Коефіцієнт навченості передекспериментальний	Коефіцієнт навченості післяекспериментальний	Приріст рівня вмінь, що розвивалися
ЕГ – 1	0,55	0,88	0,33
КГ – 1	0,56	0,79	0,23
ЕГ – 2	0,56	0,90	0,34
КГ – 2	0,58	0,77	0,19

Результати експериментальних зрізів обчислено за допомогою методів математичної статистики та здійснено їх порівняльний аналіз. Достовірність отриманих емпіричних даних перевірено за допомогою коефіцієнта кутового перетворення Фішера та критерію Стюдента. Різниця результатів зрізів є вірогідною, що свідчить про ефективність варіанту А авторської методики.

Укладені методичні рекомендації спрямовані на оптимізацію впровадження розробленої методики в процес навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

ВИСНОВКИ

Теоретичні та практичні результати дослідження дали підстави дійти таких висновків.

1. Дослідження методів навчання англійського писемного мовлення фахівців різних галузей знань у вітчизняній та зарубіжній педагогіці дозволило з'ясувати, що жоден з них не передбачає розвитку вмінь, що розглядаються у майбутніх видавців та редакторів. Тому в дисертації вивчалися різні аспекти навчання професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх журналістів, оскільки їх спеціальність є найбільш наближеною до фаху «Видавнича справа та редагування». Аналіз цих наукових праць засвідчив, що в жодній з них не висвітлювалась проблема навчання студентів продукування розгорнутих, деталізованих писемних повідомлень англійською мовою на основі синтезу рівневого, жанрового та компетентнісного підходів. Такий синтез є можливим на основі процесуальної інтеграції, яка створює штучне мовне середовище, в якому домінувальною є професійна діяльність, а іншомовна мовленнєва — допоміжною.

2. Доцільність формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування на основі процесуальної інтеграції полягає в тому, що вона дозволяє об'єднати в один навчальний процес вивчення професійного змісту й оволодіння іншомовною мовленнєвою діяльністю для його засвоєння. У такому процесі навчання його цілі, елементи предмета, компоненти змісту, методи, засоби, а також контроль результатів, що досягаються в іншомовній мовленнєвій діяльності підпорядковуються тим же чинникам професійної діяльності майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. Саме такий інтегрований процес навчання обумовлює синтез рівневого, жанрового та компетентнісного підходів до навчання професійно орієнтованого англійського письма. Рівневий підхід уможливує конкретизацію цілей навчання через аналіз дескрипторів писемного мовлення рівнів B1 і B2, який засвідчив, що основною характеристикою писемного мовлення рівня B1 є еліптичність, тоді як рівень B2 передбачає здатність до деталізованого, розвиненого письма. *Жанровий підхід* передбачає навчання написання текстів різних жанрів з урахуванням поступового нарощування інформативності у кожному наступному з них. *Компетентнісний підхід* забезпечує спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, тобто вмінь володіння як професійною, так й іншомовною мовленнєвою діяльністю на рівні вирішення творчих завдань і можливості самоосвіти.

3. Метою навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування є набуття ними здатності продукувати та редагувати тексти різних жанрів державною й іноземною мовами. Зміст такого навчання розглядається в світлі предметного та процесуального аспектів. Предметний аспект охоплює професійно-орієнтовану сферу спілкування, типові ситуації писемної професійної діяльності, тобто поширення інформації про заходи у видавничій галузі та визначений навчальний матеріал. До процесуального аспекту належать уміння продукувати й редагувати тексти жанрів анонсу, інформаційної та рекламної заміток. Принципами навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування є: *загальнодидактичні*: доступності і посиленості, систематичності й послідовності, наочності, рефлексивності; *інтегративні*: домінування професійної діяльності над іншомовною мовленнєвою; підпорядкованості відбору іншомовного мовного і мовленнєвого матеріалу змісту, що вивчається; відповідності методів вивчення мовного і мовленнєвого матеріалу методам вивчення елементів професійної діяльності; взаємозв'язку кожної нової частини предметно-мовного змісту, що вивчається зі всіма попередньо вивченими; визначення рівня розвитку іншомовних умінь у писемному мовленні залежно від приросту вмінь у професійній діяльності; *методичні*: комунікативності, міжпредметних зв'язків в аспекті професійно орієнтованого навчання, інтерактивності й соціальної взаємодії, інтегрованості навчання письма з іншими видами мовленнєвої діяльності, використання ІКТ у навчанні іноземної мови.

4. Комунікативно-прагматичними особливостями інформаційних та рекламних повідомлень є такі: відповідність текстів певному стилю і жанру; залежність мовної організації текстів від комунікативно-прагматичної мети; структурна організованість текстів; змістова комунікативна цілісність текстів та їх інформативність. Комунікативно-прагматичні особливості рекламних повідомлень ґрунтуються на реалізації двох комунікативних функцій – інформування і впливу. Інформування відбувається через надання детального опису професійного заходу чи продукту, що рекламується. Вплив на реципієнта здійснюється через формування в нього ставлення до змісту тексту, його переконання у важливості викладених у ньому відомостей, визначення його поведінки щодо них.

Лінгводидактичні особливості інформаційних та рекламних текстів базуються на насиченості цих друкованих й електронних матеріалів стилістичними одиницями, фразеологізмами, художніми засобами відповідно до жанрів, а також різними видами мовленнєвої діяльності залежно від їх тематики.

5. Підбір мовного і мовленнєвого матеріалу для навчання деталізованого писемного мовлення здійснюється відповідно до визначеної методичної типології жанрів: від еліптичної форми інформаційних анонсів до більш деталізованих інформаційних та рекламних заміток. Критеріями такого відбору є: професійна спрямованість; доступність; інформативність; автентичність; жанрова достатність; відповідність комунікативним потребам та інтелектуальному рівню й інтересам студентів; культурологічна цінність. Застосування зазначених критеріїв дозволило відібрати методично обґрунтований навчальний матеріал у вигляді ситуацій, текстів-зразків, лексичного та граматичного мінімумів професійної тематики.

6. Розроблена система вправ з навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування обіймає три етапи: підготовчий, основний та завершальний. *Метою першого* етапу визначено формування жанрової компетентності в читанні англійських текстів, тобто здатність ідентифікувати й диференціювати жанри в процесі професійно орієнтованого читання. Метою *другого* етапу є вдосконалення лексичних, граматичних навичок та розвиток умінь продукування текстів різних жанрів у процесі формування компетентності в писемному мовленні. Особливу увагу приділено групі вправ на розвиток умінь деталізації інформації і трансформації жанру в різних видах писемної комунікації. Виокремлено стилістичний прийом «перерахування», який уможливорює акцентування на предметах, явищах, властивостях та на розкритті певних ідей у писемному мовленні; додавання фактичної інформації та лексики з оцінним значенням; уточнення інформації за допомогою підрядних речень. *Третій* етап передбачає виконання вправ на розвиток умінь редагування та вдосконалення вмінь написання замітки як найбільш інформативного жанру. Запропонована система вправ стала підґрунтям для розробки моделі навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення. Вона містить такі ланки навчального процесу, як: мета, суб'єкти, наукові підходи, принципи, компоненти змісту, тематика, етапи, організаційні умови, методи, очікуваний результат та контроль результатів.

7. Апробація розробленої методики здійснювалась у ході експериментального навчання, в якому взяли участь 62 студенти Видавничо-поліграфічного інституту Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Для оцінювання ефективності розробленої методики визначено такі критерії: 1) *змістовності* з показниками досягнення цілей висловлювання, систематизованості інформації, повного розкриття теми; 2) *жанрової відповідності структури тексту* з показниками дотримання жанрових вимог, розподілу тексту за композиційними елементами; 3) *лексико-граматичної нормативності* з показником високої лексичної та граматичної коректності речень тексту; 4) *комунікативно-прагматичної та лінгвостилістичної відповідності жанру* з показниками притаманності стилістичних засобів жанру тексту; структурної організованості тексту, інформативності, впливу змісту тексту на реакцію реципієнта; 5) *деталізації інформації* з показниками повноти її викладу, кількості і якості стилістичних засобів її представлення, логічності взаємозв'язку її частин. Формувальний експеримент проводився за варіантами А (в експериментальних групах) і Б (в контрольних групах) авторської методики. Варійованою величиною було співвідношення виконання вправ для розвитку вмінь писемного мовлення на основному етапі навчання, а саме: рецептивно-репродуктивних — для розвитку вмінь деталізації текстової інформації та рецептивно-продуктивних — для розвитку вмінь трансформації жанру в аудиторному та позааудиторному режимах. Результати післяекспериментального зрізу показали приріст умінь, що розвивалися в студентів експериментальних груп, що підтверджує висунуту гіпотезу і дозволяє вважати методику ефективною. Результати навчання дали підставу укласти методичні рекомендації для організації навчального процесу з формування компетентності у професійно орієнтованому

англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в застосуванні розробленої методики для формування жанрової компетентності в англійському писемному мовленні майбутніх фахівців широкого спектру гуманітарних спеціальностей.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Антоненко І. І. Проблеми навчання англійського професійно-орієнтованого писемного мовлення. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди*. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». 2013. Вип. 31, том V (47). С. 6-13.

2. Антоненко І. І. Жанровий підхід до відбору текстів у навчанні студентів поліграфічних спеціальностей англійського писемного мовлення. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія: Педагогічні та історичні науки. 2014. Вип. 117. С. 5-15.

3. Антоненко І. І. Формування іншомовної професійної компетентності у студентів ВНЗ. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди*. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». 2014. Вип., том V (56). С. 20-27.

4. Антоненко І. І. Важливість прагматичної направленості коротких рекламних повідомлень у навчанні англійської мови майбутніх фахівців видавничо-поліграфічної галузі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди*. Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». 2016. Вип. 36, том IV (20). С.107-116.

5. Антоненко І. І. Компетентнісний підхід у навчанні студентів видавничо-поліграфічних спеціальностей англійського писемного мовлення. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія: Педагогічні науки. 2016. Вип. 130. С. 5-12.

6. Антоненко І. І. Організація та проведення експериментального навчання професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців видавничої галузі. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Педагогіка. Психологія. 2016. Вип. 2. С. 14-19.

7. Антоненко І. І. Методичні основи навчання англійського письма майбутніх фахівців видавничо-поліграфічної галузі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди*. Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». 2017. Вип. 37 (3), том II (22). С. 208-216.

8. Антоненко І. І. Коломієць С. С. Методична типологія журналістських жанрів у навчанні англійського професійно-зорієнтованого письма. *Актуальні питання іноземної філології. Науковий журнал Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 8. С. 165-171.

9. Antonenko I. I. Content of teaching professionally oriented written communication. *Advanced education (Новітня освіта)*. 2015. №4. С. 4-7.

10. Antonenko I. I., Kolomiets S. S. The system of exercises for teaching future specialists writing informational and advertising messages. *European Humanities Studies: State and Society*. 2016. Issue 4. Poland. p. 118-130.

11. Антоненко І. І. Відбір матеріалу для навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення. *European Humanities Studies: State and Society*. 2017. Issue 4 (II). Poland. p. 76–88.

12. Antonenko I. I., Chizhova N. V. Using situational exercises for the development of communication skills and personal mobility of students. *European Humanities Studies: State and Society*. 2018. Issue 3. Poland. p. 4-16.

13. Антоненко І. І. Формування навичок писемного мовлення у студентів ВНЗ *Іншомовна освіта у вищій технічній школі: методи, підходи, технології*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 жовтня 2014 р. Київ, 2014. С. 5-8.

14. Антоненко І. І. Поєднання професійного та іншомовного мовленнєвого матеріалу в інтегрованому процесі навчання. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти України*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 березня 2015 р. Київ, 2015. С. 94-95.

15. Антоненко І. І. Формування англійської лексичної компетентності студентів ВНЗ. *Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16 квітня 2015 р. Київ, 2015. С. 127-128.

16. Антоненко І. І. Важливість засвоєння студентами англійської професійної лексики та формування навичок професійно орієнтованого писемного мовлення *Сучасна освіта: методологія, теорія, практика*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 24 квітня 2015 р. Київ, 2015. С. 3-5.

17. Антоненко І. І. Відбір текстів для навчання майбутніх фахівців англійського писемного мовлення. *Взаємодія одиниць мови й мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 квітня 2015 р. Київ, 2015. С. 84-87.

18. Антоненко І. І. Використання рекламних текстів у навчанні іноземних мов майбутніх фахівців видавничо-поліграфічної галузі. *Взаємодія одиниць мови й мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти*: зб. тез. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 22 квітня 2016 р. Київ, 2016. С. 74-78.

19. Антоненко І. І. Навчання студентів немовних спеціальностей роботи з іншомовними текстами професійної спрямованості. *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура* : зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 17 листопада 2018 р. Київ, 2018. С. 11-13.

20. Антоненко І. І. Важливість професійно орієнтованого навчання англійської мови фахівців видавничої справи. *Лінгвістичні та методологічні аспекти викладання іноземних мов професійного спрямування України*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 березня 2019. Київ, 2019. С. 14-16.

21. Antonenko I. I. Professionally oriented foreign language teaching of future specialists in public relations. *Сучасні тенденції викладання іноземних мов у ЗВО*: зб. тез. доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16 травня 2019 р. Київ, 2019. С. 65-67.

22. Антоненко І. І., Коломієць С. С. English for students majoring in Publishing and Editing: навч. посіб. Київ: Освіта України, 2020. 240 с.

АНОТАЦІЯ

Антоненко І. І. Методика формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2020.

У дисертації теоретично обґрунтовано, практично розроблено й експериментально перевірено методику формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Обґрунтовано рівневий, компетентнісний та жанровий підходи до розвитку вмінь деталізованого письма; констатовано доцільність міждисциплінарної взаємодії та інтегрованого компетентнісного підходу, під яким розуміємо процесуальну інтеграцію іншомовної комунікативної і професійної компетентностей; виокремлено жанрову компетентність як передумову синергетичного ефекту в навчанні писемного мовлення майбутніх фахівців видавничої справи. Жанровий підхід полягає в розвитку вмінь продукувати тексти анонсів, інформаційних або рекламних повідомлень у змодельованих професійних ситуаціях. Підкреслено необхідність вивчення жанрів медіатекстів, що є важливим питанням сучасної лінгводидактики в аспекті розвитку медіаосвіти. Проведено аналіз комунікативно-прагматичної і лінгводидактичної характеристик інформаційних і рекламних текстів, що дозволило обґрунтувати методичну типологію жанрів, на основі якої реалізується перехід від еліптичного до деталізованого письма. Виокремлені критерії відбору дозволили обрати навчальний матеріал, лексичний і граматичний мінімуми та зразки текстів. У дослідженні надано розроблену систему вправ, яка складається з чотирьох груп вправ, які виконуються на трьох етапах. Запропонована система вправ стала підґрунтям для розробки моделі навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення. Розроблена модель обґрунтовує послідовність навчальних дій, демонструє динамічність процесу навчання. Проведено експериментальну апробацію запропонованої методики та перевірено її ефективність, визначено критерії оцінювання рівня сформованості компетентності в писемному мовленні, проаналізовано результати експерименту, подано їх статистичну обробку. Експериментальні дані підтвердили гіпотезу дослідження, що розроблена лінгводидактична модель й відповідна до неї методика навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення є ефективною. На основі отриманих результатів сформульовано методичні рекомендації для навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування.

Ключові слова: професійно орієнтоване англійське писемне мовлення, процесуальна інтеграція, компетентнісний підхід, іншомовна комунікативна компетентність, жанрова компетентність, навчання деталізованого письма, інформаційна замітка, рекламна замітка.

RESUME

Antonenko I.I. Methodology of developing ESP competence in written communication of future specialists in publishing and editing. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree (PhD) in Pedagogical Studies. Specialty 13.00.02 – Theory and Methodology of Teaching (Germanic languages). – State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky», Odessa, 2020.

The aim of the research is the theoretical substantiation, practical development, experimental verification and implementation of the methodology for the formation of competence in ESP written communication of future specialists in publishing and editing.

The study examines the modern state of teaching written communication at higher education establishments, the prerequisites of teaching professionally oriented English written communication to the future specialists in the field of publishing and editing. The approaches to teaching ESP writing (level-based approach, integrative competence approach based on interdisciplinary integration of professional and foreign communication skills, genre approach) have been defined. The main competencies of the specialist have been analyzed as well as the concept of the English language competence in written communication; the content and goals of teaching written communication have been defined in accordance with the main requirements of educational and qualification characteristics of graduates of higher educational institutions; the educational-professional program and international standards of education have been overviewed, which provided determining the set of ESP skills and abilities. Genre competence is highlighted in the teaching written communication to future publishing specialists.

The genre approach to teaching professionally oriented written communication made it possible to develop students' ability to create announcements, information or promotional messages in simulated professional situations, guided by the general principles of learning and normative requirements for the organization of training. The necessity of studying different genres of media texts is emphasized, which is an important issue of modern linguistics in terms of media education development. The analysis of the communicative-pragmatic characteristics of information and advertising texts has been conducted, which allowed to substantiate the methodological typology of genres in teaching English written communication, on the basis of which the transition from elliptical writing to detailed writing is realized. The basic means for developing the skills of detailed written communication are the stylistic device «enumeration» and other means of concretization of information, which makes it possible to focus on particular subjects, properties and the disclosure of ideas in written communication. It is emphasized that the use of information and advertising texts improves the effectiveness of forming both professional and foreign language communication competence of future specialists.

Selected criteria for the selection of educational texts allowed us to choose educational material, namely lexical and grammatical minimum and samples of

information and advertising texts. The system of exercises based on the aforementioned correlation has been devised. The system incorporates four groups of exercises: to develop genre competence in reading, to improve the language lexical and grammatical skills, to develop the skills in detailed writing, to refine the skills in writing information and advertising messages. The proposed system of exercises for teaching ESP writing are performed in 3 stages. The purpose of the preparatory stage is to develop the genre competence in reading English texts, by which we understand the ability to identify and differentiate genres in the reading process. The purpose of the main and final stages is the formation of genre competence in written communication, which means the ability to transform the texts of one genre into another and produce texts of different genres. The exercise system has become the basis for the development of a learning model that substantiates the nature and consistency of all learning activities, the ultimate goal of learning, demonstrates the consistency and dynamism of the learning process. The third section provides a detailed description of the procedures for preparing and conducting an experimental test of the effectiveness of the method of developing competence in ESP written communication, defines the criteria for assessing the level of students proficiency in writing, results of the experiment are analyzed, their statistical processing is presented. On the basis of the obtained results the methodological recommendations for the formation of English competence in professionally oriented writing of future specialists in publishing and editing have been formulated.

Keywords: ESP written production, procedural integration, competence approach, genre approach, foreign language communication competence, genre competence, detailed writing, information notice, advertising notice.